

U S T A W A

z dnia 29 grudnia 1951 r.

zmieniająca dekret z dnia 26 kwietnia 1949 r. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych.

Art. 1. W dekreście z dnia 26 kwietnia 1949 r. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 197 i Nr 55, poz. 438) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 skreśla się: w pkt 2 wyrazy „przedsiębiorstwom państwowo-spółdzielczym”; w pkt 3 wyraz „samorządowe” oraz pkt 4 w całości, dotychczasowe zaś pkt 5, 6 i 7 otrzymują kolejne oznaczenie 4, 5 i 6,
- 2) w art. 3 ust. 3 skreśla się wyrazy „wydanego za zgodą Rady Państwa” oraz przecinki, umieszczone przed i po tych wyrazach,
- 3) art. 5 otrzymuje brzmienie:

„Art. 5. 1. Zezwolenia na nabycie nieruchomości udziela Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego na wniosek wykonawcy narodowych planów gospodarczych — na podstawie opinii prezydium właściwej wojewódzkiej rady narodowej — jeżeli uzna, że nieruchomość jest niezbędna dla realizacji narodowych planów gospodarczych oraz że przewidziane będą środki na jej nabycie.

2. Opinia prezydium wojewódzkiej rady narodowej powinna zawierać stwierdzenie, że nabycie nieruchomości, objętej wnioskiem, jest niezbędne dla zrealizowania zamierzenia wykonawcy narodowych planów gospodarczych. Opinia powinna uwzględniać zarówno potrzeby wykonawcy narodowych planów gospodarczych jak i uzasadnione interesy ogólnogospodarcze.”

4) po art. 5 dodaje się nowy art. 5a w brzmieniu:

„Art. 5a. 1. Jeżeli względy szczególne uzasadniają niezwłoczne objęcie nieruchomości, Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego — na wniosek właściwego ministra — równocześnie z zezwoleniem na nabycie lub po wydaniu zezwolenia udzieli wykonawcy narodowych planów gospodarczych zezwolenia na niezwłoczne objęcie nieruchomości.

2. Na wniosek wykonawcy planu, który uzyskał zezwolenie na niezwłoczne objęcie nieruchomości, prezydium powiatowej rady narodowej dokona w terminie siedmiodniowym szczegółowego opisu nieruchomości, niezbędnego do określenia odszkodowania. Objęcie nieruchomości następuje natychmiast po dokonaniu opisu, przy czym przepis art. 39 ust. 4 ma odpowiednio zastosowanie.

3. Właścicielowi, któremu w przypadku wywłaszczenia nieruchomości przysługiwałoby prawo do otrzymania nieruchomości zamiennej (art. 30), nieruchomość zamienna powinna być dostarczona w miarę możliwości przed objęciem nieruchomości, przewidzianym w ust. 1.

4. Jeżeli w wyniku postępowania wywłaszczeniowego nie zostanie wydane orzeczenie o wywłaszczeniu albo jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od daty zezwolenia nie zostanie wszczęte postępowanie wywłaszczeniowe, prezydium wojewódzkiej rady narodowej — na wniosek właściciela — zarządzi przywrócenie posiadania nieruchomości, objętej na podstawie ust. 1. Właścicielowi przysługuje prawo do odszkodowania za okres, w którym był pozbawiony posiadania, jeżeli nie otrzymał nieruchomości zamiennej, z której mógłby korzystać w tym samym czasie. Do ustalenia i wypłaty odszkodowania stosuje się odpowiednio przepisy art. 39a ust. 4, 5 i 6.

5. Jeżeli nieruchomość zostanie nabyta lub wywłaszczona w wyniku postępowania, wszczętego przed upływem sześciu miesięcy od daty zezwolenia (ust. 1), właścicielowi nie przysługuje prawo do odszkodowania z tytułu wcześniejszego objęcia nieruchomości.”

5) art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Art. 6. 1. Ubiegający się o zezwolenie na nabycie nieruchomości powinien złożyć Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wniosek o udzielenie zezwolenia z załącznikami.

2. We wniosku o udzielenie zezwolenia na nabycie nieruchomości należy:

- 1) wymienić nieruchomość, której wniosek dotyczy,
- 2) wymienić powierzchnię całej nieruchomości oraz powierzchnię jej części, przeznaczonej do nabycia, z powołaniem się na plan lub szkic sytuacyjny, wskazać sposób użytkowania nieruchomości i opisać ogólnie to, co się na nieruchomości znajduje,
- 3) wskazać, czy dla osób mieszkających na nieruchomości potrzebne są mieszkania zastępcze oraz czy i w jaki sposób wykonawca zamierza dostarczyć mieszkania,
- 4) wymienić właściciela nieruchomości oraz wskazać jego miejsce zamieszkania, jeżeli jest znane,
- 5) wskazać, na czym polegać ma nabycie,
- 6) wskazać cel nabycia.

3. Do wniosku, przewidzianego w ust. 1, należy dołączyć:

- 1) zezwolenie właściwego ministra na zgłoszenie wniosku, stwierdzające jednocześnie, że starania o uzyskanie odpowiedniej nieruchomości, podjęte zgodnie z art. 3, nie dały wyniku bądź też dla realizacji narodowych planów gospodarczych zamierzona inwestycja może być zlokalizowana jedynie na nieruchomości, określonej we wniosku,
- 2) opis opinii prezydium wojewódzkiej rady narodowej (art. 5 ust. 2),
- 3) zaświadczenie prezydium wojewódzkiej rady narodowej (organu do spraw planowania zabudowy miast i osiedli w porozumieniu z wojewódzką komisją planowania gospodarczego) co do przeznaczenia nieruchomości na cele, wskazane we wniosku,
- 4) plan lub szkic sytuacyjny w odpowiedniej skali w dwóch egzemplarzach z wymienieniem powierzchni przeznaczonej do nabycia i z oznaczeniem jej granic.”

6) w art. 7 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wykonawca narodowych planów gospodarczych, który uzyskał zezwolenie, przewidziane w art. 5, obowiązany jest wezwać właściciela nieruchomości, niezbędnej dla realizacji planu, aby odstąpił mu tę nieruchomość za cenę, określoną na podstawie art. 28 przez wykonawcę, a zatwierdzoną przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej. Zatwierdzając cenę, prezydium wojewódzkiej rady narodowej ustala jednocześnie warunki zapłaty. Cenę zatwierdza i ustala warunki zapłaty władza naczelna w przypadkach, kiedy sama jest nabywcą nieruchomości.”

7) w art. 7 ust. 3 dodaje się nowe zdanie: „W przypadku, gdy zezwolenie na nabycie (art. 5) obejmuje większą liczbę nieruchomości, położonych na terenie jednej gminy (miasta), jak również w przypadkach, kiedy miejsce zamieszkania właściciela nie jest znane, Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego może ustalić, że wezwanie będzie dokonane za pomocą obwieszczeń publicznych we właściwej gminie (mieście).”

8) w art. 7 ust. 4 po wyrazach: „o którym mowa w ust. 1” dodaje się wyrazy: „lub dokonania obwieszczenia, o którym mowa w ust. 3”

9) po art. 7 dodaje się nowy art. 7a w brzmieniu:

„Art. 7a. 1. Umowy sprzedaży lub zamiany nieruchomości, przewidziane w niniejszym dekreście, powinny być pod skutkami nieważności sporządzone na piśmie i — jeżeli jedną ze stron nie jest władza naczelna — zatwierdzone przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej. Umowy te stanowią podstawę do wpisu prawa własności do ksiąg wieczystych.

2. Do zawierania przewidzianych w ust. 1 umów sprzedaży lub zamiany nieruchomości, stanowiących własność Państwa, upoważnieni są zainteresowani wykonawcy narodowych planów gospodarczych, jeżeli nieruchomość znajduje się w ich zarządzie i użytkowaniu lub została oddana do ich dyspozycji w trybie, przewidzianym w art. 30 ust. 4.”

10) art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. 1. Jeżeli dekret nie stanowi inaczej, w postępowaniu, prowadzonym na jego podstawie, stosuje się przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 36, poz. 341, z 1934 r. Nr 110, poz. 976 i z 1938 r. Nr 3, poz. 161) i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 36, poz. 342, z 1933 r. Nr 84, poz. 624, z 1934 r. Nr 110, poz. 976 i z 1945 r. Nr 50, poz. 284).

2. Przewidziane dekretem wezwania i zawiadomienia w sprawach majątków opuszczonych, przeznaczone dla prezydiów rad narodowych, dokonywane będą zawsze przez doręczenie.”

11) art. 9a otrzymuje brzmienie:

„Art. 9a. 1. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia ustalić odmienny tryb postępowania i właściwość władz przy nabywaniu praw rzeczowych ograniczonych na nieruchomości, niezbędnych do przeprowadzenia przewodów, służących do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności, do przeprowadzenia teletechnicznych kabli i przewodów napowietrznych oraz do przeprowadzenia urządzeń kolejek linowych i innych pod- lub nadziemnych urządzeń technicznych.”

jak również praw rzeczowych ograniczonych, niezbędnych do korzystania z wymienionych przewodów lub urządzeń.

2. Rada Ministrów może również w drodze rozporządzenia ustalić odmienny tryb postępowania i właściwość władz przy nabywaniu na własność nieruchomości o powierzchni do 250 m², niezbędnych do budowy dróg publicznych, przejazdów, przepustów, rowów odpływowych i innych urządzeń drogowych, do budowy wałów, rowów, drenaży i innych urządzeń wodno-melioracyjnych albo też korzystania z urządzeń drogowych lub wodno-melioracyjnych bądź przewodów lub urządzeń, wymienionych w ust. 1.",

12) po art. 9a dodaje się nowy art. 9b w brzmieniu:

„Art. 9b. 1. Przychody właścicieli nieruchomości z tytułu ceny sprzedaży lub odszkodowania, wypłaconych na podstawie dekretu, wolne są od podatku dochodowego.

2. Nabycie praw majątkowych na podstawie dekretu nie podlega podatkowi od nabycia praw majątkowych.

3. Sporządzone w związku z postępowaniem, przewidzianym dekretem, podania i pisma, wnoszone do władz, protokoły i pisma, stwierdzające czynności urzędowe, oraz wydawane przez władze dokumenty wolne są od opłaty skarbowej.”

13) w art. 10 ust. 1 i w art. 11 po wyrazach „prac pomiarowych” dodaje się wyrazy „lub wierceń badawczych”.

14) art. 12 otrzymuje brzmienie:

„Art. 12. 1. Ubiegający się o nabycie lub wywłaszczenie obowiązany jest wynagrodzić szkody, jakie wyrządził wskutek prowadzenia prac pomiarowych lub wierceń badawczych.

2. Co do sposobu ustalenia i wypłaty odszkodowania stosuje się odpowiednio przepisy art. 39a ust. 4, 5 i 6.”

15) art. 13 otrzymuje brzmienie:

„Art. 13. 1. Wszczęcie postępowania wywłaszczeniowego następuje na wniosek ubiegającego się o wywłaszczenie. Wniosek składa się do prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

2. We wniosku należy:

- 1) wskazać nieruchomość, której wniosek dotyczy,
- 2) wymienić powierzchnię całej nieruchomości oraz powierzchnię jej części, przeznaczonej do wywłaszczenia, z powołaniem się na plan sytuacyjny, jak również opisać ogólnie to, co się na nieruchomości znajduje,
- 3) wymienić właściciela nieruchomości oraz wskazać — jeżeli jest znane — jego miejsce zamieszkania,
- 4) wskazać, na czym ma polegać wywłaszczenie,
- 5) wskazać w sposób ogólny cel wywłaszczenia.

3. Do wniosku należy dołączyć:

- 1) zezwolenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego,
- 2) dowód wezwania właściciela stosownie do art. 7,
- 3) plan sytuacyjny nieruchomości z oznaczeniem granic powierzchni, przeznaczonej do wywłaszczenia,
- 4) poświadczony odpis z księgi wieczystej, stwierdzający prawo własności nieruchomości, albo — jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej lub księga wieczysta zginęła — odpis dokumentu

ze zbioru dokumentów, stwierdzającego prawo własności nieruchomości, poświadczony przez właściwy sąd powiatowy z zaznaczeniem, że stwierdza on prawo własności nieruchomości według stanu zbioru dokumentów na dzień wydania odpisu,

- 5) jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej i nie jest dla niej prowadzony zbiór dokumentów — zaświadczenie właściwego sądu powiatowego, stwierdzające tę okoliczność.

4. Wnioskodawca może objąć jednym wnioskiem większą liczbę nieruchomości, nawet należących do różnych właścicieli, jeżeli stanowią zwartą całość i mają być wywłaszczone na ten sam cel. Jeżeli dla nieruchomości urządzonych jest kilka ksiąg wieczystych albo prowadzone jest dla nich kilka zbiorów dokumentów, wnioskodawca powinien złożyć tyle odpisów wniosku, ile jest ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów.”

16) art. 14 otrzymuje brzmienie:

„Art. 14. 1. Prezydium wojewódzkiej rady narodowej zawiadamia właściciela nieruchomości o wszczęciu postępowania wywłaszczeniowego. Odpis zawiadomienia wywiesza się na tablicy ogłoszeń właściwej gminnej (miejskiej) rady narodowej.

2. W przypadku gdy postępowanie wywłaszczeniowe, wszczęte na podstawie jednego wniosku, dotyczy większej liczby właścicieli, zawiadomienia mogą być dokonane za pomocą obwieszczeń, wywieszonych na tablicach ogłoszeń prezydiów właściwych gminnych (miejskich) rad narodowych. W tym samym trybie zawiadomiony będzie właściciel nieruchomości, którego miejsce zamieszkania nie jest znane.

3. Właściciel ma prawo przeglądać w biurze prezydium wojewódzkiej rady narodowej wniosek wywłaszczeniowy i załączniki z wyjątkami tych, które ze względu na interes publiczny zostaną przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej wyłączone od przeglądu, oraz w terminie czternastodniowym od doręczenia zawiadomienia lub od daty wywieszenia obwieszczenia (ust. 2) zgłosić wnioski i sprzeciwy.

4. Zawiadomienia i obwieszczenia powinny zawierać:

- 1) wymienienie nieruchomości, co do których wszczęte zostało postępowanie wywłaszczeniowe, ze wskazaniem przeznaczonej do wywłaszczenia powierzchni każdej nieruchomości,
- 2) wskazanie, na czym polegać ma wywłaszczenie,
- 3) wymienienie właścicieli nieruchomości,
- 4) wskazanie, na czym rzecz ma być dokonane wywłaszczenie,
- 5) pouczenie o prawach właścicieli z ust. 3.

5. Wszczynając postępowanie wywłaszczeniowe, prezydium wojewódzkiej rady narodowej złoży do właściwych ksiąg wieczystych wnioski o dokonanie wpisów o wszczęciu postępowania wywłaszczeniowego lub, jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej albo księga wieczysta zginęła — złoży do zbiorów dokumentów odpisy wniosków wywłaszczeniowych. Zmiany stanu prawnego nieruchomości, dokonane po wniesieniu wpisów o wszczęciu postępowania wywłaszczeniowego lub złożeniu do zbiorów dokumentów odpisów wniosków wywłaszczeniowych, nie będą mieć wpływu na dalszy tok postępowania wywłaszczeniowego. Koszty wniosków ponosi wykonawca narodowych planów gospodarczych.

6. Równocześnie prezydium wojewódzkiej rady narodowej zarządzi dokonanie ustaleń, niezbędnych dla określania odszkodowania.”

17) art. 15 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Na wniosek ubiegającego się o wywłaszczenie prezydium wojewódzkiej rady narodowej zezwoli na objęcie nieruchomości, co do której wszczęte zostało postępowanie wywłaszczeniowe, niezwłocznie po dokonaniu ustaleń, niezbędnych do określenia odszkodowania. Zezwolenie to może być udzielone w przypadku, jeżeli wniosek o zezwolenie na niezwłoczne objęcie nieruchomości nie był poprzednio rozpoznawany przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w trybie art. 5a, albo też — w przypadku odmownej decyzji Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego — jeżeli wniosek uzasadniony jest nowymi okolicznościami.”

18) art. 16, 17, 18, 19, 20 i 21 skreśla się,

19) art. 22 otrzymuje brzmienie:

„Art. 22. 1. Po upływie czternastodniowego terminu na zgłoszenie wniosków i sprzeciwów prezydium wojewódzkiej rady narodowej wyznaczy rozprawę.

2. O miejscu i terminie rozprawy prezydium wojewódzkiej rady narodowej zawiadomi co najmniej na siedem dni naprzód wykonawcę narodowych planów gospodarczych, który zgłosił wniosek o wywłaszczenie, właściciela nieruchomości oraz inne osoby zainteresowane, o których powzięto wiadomość ze zgłoszonych wniosków lub sprzeciwów albo z urzędu.

3. Przepis art. 14 ust. 2 ma odpowiednie zastosowanie.

4. W zawiadomieniach i obwieszczeniach prezydium wojewódzkiej rady narodowej uprzedzi, że w razie niestawienia się stron albo osób zainteresowanych rozprawa może odbyć się bez ich udziału.

5. Rozprawa może być wyznaczona w miejscowości, gdzie położona jest nieruchomość, przeznaczona do wywłaszczenia. Na rozprawę mogą być wezwani biegli.”

20) art. 23 otrzymuje brzmienie:

„Art. 23. 1. Po przeprowadzeniu rozprawy prezydium wojewódzkiej rady narodowej orzeka o wywłaszczeniu albo odmawia wywłaszczenia, jeżeli odpadły powody, stanowiące podstawę do wszczęcia postępowania wywłaszczeniowego.

2. Orzeczenie powinno w szczególności zawierać:

- 1) ustalenie przedmiotu i rozmiaru wywłaszczenia,
- 2) wskazanie, na czyją rzecz wywłaszczenie nastąpiło,
- 3) jeżeli wpłynęły wnioski lub sprzeciwy — uzasadnienie ich przyjęcia lub odrzucenia.

3. W przypadku gdy wniosków lub sprzeciwów nie zgłoszono, orzeczenie może zapaść bez rozprawy.”

21) art. 26 otrzymuje brzmienie:

„Art. 26. 1. Orzeczenie doręcza się wykonawcy narodowych planów gospodarczych, na którego wniosek wszczęte zostało postępowanie, oraz właścicielowi nieruchomości. W przypadku, gdy orzeczenie dotyczy większej liczby właścicieli, orzeczenie może być im podane do wiadomości w trybie art. 14 ust. 2. W tym samym trybie zawiadomiony będzie właściciel nieruchomości, którego miejsce zamieszkania nie jest znane.

2. W terminie czternastodniowym od doręczenia orzeczenia lub dokonania obwieszczenia strona ma

prawo wnieść odwołanie do odwoławczej komisji wywłaszczeniowej przy prezydium wojewódzkiej rady narodowej. O wniesieniu odwołania prezydium wojewódzkiej rady narodowej zawiadomi drugą stronę, która ma prawo zapoznać się z treścią odwołania i w terminie czternastodniowym od zawiadomienia wnieść odpowiedź. Przepis ust. 1 ma odpowiednie zastosowanie.

3. Po upływie terminu na wniesienie odpowiedzi prezydium wojewódzkiej rady narodowej przedstawi akta odwoławczej komisji wywłaszczeniowej.

4. Prezes Rady Ministrów określi w drodze rozporządzenia skład, organizację wewnętrzną i tryb postępowania odwoławczych komisji wywłaszczeniowych.”

22) po art. 26 dodaje się nowe art. 26a i 26b w brzmieniu:

„Art. 26a. 1. W toku postępowania wywłaszczeniowego strony mogą zawrzeć umowę sprzedaży nieruchomości na warunkach, przewidzianych w art. 7 ust. 1, lub w przypadku przewidzianym w art. 30 — umowę zamiany.

2. W razie zawarcia umowy postępowanie wywłaszczeniowe ulega umorzeniu.

Art. 26b. 1. Jeżeli w toku postępowania wywłaszczeniowego zgłosi prawo własności i przedstawi odpowiednie zaświadczenie prezydium gminnej rady narodowej osoba, nie wpisana jako właściciel do księgi wieczystej nieruchomości, będącej przedmiotem postępowania, lub osoba, której tytuł własności nie jest złożony do zbioru dokumentów — prezydium wojewódzkiej rady narodowej lub odwoławcza komisja wywłaszczeniowa zawiadomi o tym osobę, ujawnioną jako właściciel w księdze wieczystej lub legitymowaną na podstawie tytułu, znajdującego się w zbiorze dokumentów, i wezwie ją do złożenia wyjaśnienia w terminie czternastodniowym od doręczenia, uprzedzając ją o skutkach z ust. 2. Przepisy art. 14 ust. 2 mają odpowiednie zastosowanie.

2. Jeżeli osoba, wpisana jako właściciel do księgi wieczystej lub legitymowana na podstawie tytułu, znajdującego się w zbiorze dokumentów, przyzna zgłoszone prawo własności albo przyzna, że prawo, ujawnione na jej rzecz w księdze wieczystej lub zbiorze dokumentów, przeszło na rzecz innych osób, albo też jeżeli bezskutecznie upłynął termin czternastodniowy (ust. 1) stroną w postępowaniu staje się osoba, która zgłosiła prawo własności.

3. Jeżeli złożone w terminie wyjaśnienia (ust. 1) albo dalsze postępowanie wyjaśniające, które w razie potrzeby może być zarządzone, ujawnią istnienie sporu co do tytułu własności nieruchomości, prezydium wojewódzkiej rady narodowej (odwoławcza komisja wywłaszczeniowa) odeśle strony na drogę postępowania sądowego. W tym przypadku postępowanie wywłaszczeniowe toczyć się będzie dalej przeciwko osobie, ujawnionej jako właściciel w księdze wieczystej lub zbiorze dokumentów. Ustalenie obowiązku wykonawcy narodowych planów gospodarczych z art. 30 ust. 1 — jeżeli osoba właściciela może mieć wpływ na to ustalenie — nastąpi po prawomocnym rozstrzygnięciu sporu.

4. Ustalenie tytułu własności nieruchomości, dokonane w postępowaniu wywłaszczeniowym, nie pozbawia osób trzecich, roszcujących prawo do nieruchomości, prawa dochodzenia w postępowaniu sądowym roszczeń odszkodowawczych w stosunku do osób, uznanych za właścicieli w postępowaniu wywłaszczeniowym.”

- 23) w art. 28 skreśla się wyrazy „wydanego za zgodą Rady Państwa” oraz przecinki przed i po tych wyrazach,
- 24) w art. 30 ust. 1 dodaje się jako zdanie drugie: „W innych przypadkach dostarczenie nieruchomości zamiennej wymaga zezwolenia władzy naczelnej wykonawcy narodowych planów gospodarczych, udzielonego za zgodą Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.”,
- 25) w art. 30 ust. 4 skreśla się wyrazy „lub samorząd” oraz „wydanego za zgodą Rady Państwa” i przecinki przed i po tych ostatnich wyrazach,
- 26) art. 32 otrzymuje brzmienie:
„Art. 32. 1. Jeżeli zamiana nieruchomości, niezbędnej dla realizacji narodowych planów gospodarczych, nie następuje w drodze umowy (art. 26a), zamiana ta na zgodny wniosek stron może być orzeczona przez prezydium wojewódzkiej rady narodowej, przed którą toczy się postępowanie wywłaszczeniowe.
2. Przepis ust. 1 stosuje się w przypadku, gdy nieruchomość zamienna znajduje się w zarządzie i użytkowaniu wykonawcy narodowych planów gospodarczych albo orzekającego prezydium wojewódzkiej rady narodowej albo została oddana do ich dyspozycji w trybie, przewidzianym w art. 30 ust. 4.
3. Orzeczenie o zamianie nieruchomości stanowi podstawę do wpisu prawa własności do ksiąg wieczystych.
4. W przypadkach, określonych w ust. 1, postępowanie wywłaszczeniowe ulega umorzeniu.”,
- 27) art. 33 otrzymuje brzmienie:
„Art. 33. 1. Wniosek o ustalenie odszkodowania każda ze stron może złożyć do prezydium wojewódzkiej rady narodowej po zgłoszeniu wniosku o wszczęcie postępowania wywłaszczeniowego. Wykonawca narodowych planów gospodarczych może zgłosić wniosek o ustalenie odszkodowania równocześnie z wnioskiem o wszczęcie postępowania wywłaszczeniowego. W razie sporu co do tytułu własności nieruchomości (art. 26b ust. 3) wniosek o ustalenie odszkodowania będzie rozpatrzony po prawomocnym rozstrzygnięciu sporu.
2. Orzeczenie o ustaleniu odszkodowania zapada po przeprowadzeniu rozprawy.
3. Wniosek o ustalenie odszkodowania za zniszczone zasiewy, uprawy lub plony może być złożony osobno, niezwłocznie po objęciu nieruchomości przez wykonawcę narodowych planów gospodarczych. Wniosek taki rozpatrzony będzie bądź na osobnej rozprawie i wydane zostanie co do niego osobne orzeczenie, bądź też na rozprawie, wyznaczonej do rozpatrzenia wniosku o ustalenie odszkodowania za całość nieruchomości, przy czym i w tym ostatnim przypadku odszkodowanie za zniszczone zasiewy, uprawy lub plony będzie wyodrębnione. W każdym przypadku wniosek rozpatrzony będzie w ciągu czternastu dni od złożenia.
4. Wniosek o ustalenie odszkodowania za zniszczone zasiewy, uprawy lub plony może złożyć użytkownik nieruchomości, który udowodni swoje prawa zaświadczeniem prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej.
5. Przepisy art. 22 ust. 2, 3, 4 i 5 mają odpowiednie zastosowanie.
6. Jeżeli wniosek o ustalenie odszkodowania zgłoszony został przed wydaniem orzeczenia o wywła-
- szczeniu, a orzeczenie o wywłaszczeniu ma zapaść w wyniku rozprawy — w wyniku tej samej rozprawy może zapaść orzeczenie o ustaleniu odszkodowania. W zawiadomieniach o miejscu i terminie rozprawy należy uprzedzić, że przedmiotem rozprawy będzie również wniosek o ustalenie odszkodowania.”,
- 28) w art. 36 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Tryb powoływania rzeczoznawców określi rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów i Ministrów: Finansów, Gospodarki Komunalnej oraz Budownictwa Miast i Osiedli.”,
- 29) art. 37 otrzymuje brzmienie:
„Art. 37. Do doręczeń, dokonywania obwieszczeń i zaskarżania orzeczeń co do odszkodowania, jak również do trybu rozpatrywania odwołań stosuje się odpowiednio przepisy art. 26.”,
- 30) w art. 38 ust. 1 skreśla się ostatnie wyrazy „oraz mogący przypadać z tytułu dokonanego wywłaszczenia podatek dochodowy.”,
- 31) w art. 38 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Jeżeli wywłaszczony nie przedstawi dowodu, iż osoby, nie wymienione w ust. 1, którym przysługują prawa, ujawnione w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów, zgodziły się, aby odszkodowanie było mu wypłacone w całości, wówczas wywłaszczający deponuje sumę odszkodowania po potrąceniu należności, wymienionych w ust. 1, w sądzie, który rozdzieli ją według przepisów prawa egzekucyjnego. Jeżeli na zaspokojenie pretensji osób, nie wymienionych w ust. 1, wystarczy część sumy odszkodowania, pozostałej po potrąceniu wymienionych wyżej należności, wywłaszczający deponuje w sądzie tylko tę część sumy odszkodowania.”,
- 32) po art. 38 dodaje się nowy art. 38a w brzmieniu:
„Art. 38a. 1. Roszczenia odszkodowawcze przedawniają się po upływie trzech lat od dnia, w którym orzeczenie o wywłaszczeniu stało się ostateczne w toku instancji.
2. W przypadkach istnienia sporu, przewidzianego w art. 26b ust. 3, przedawnienie nie biegnie w czasie od wniesienia pozwu do prawomocnego zakończenia sporu, jeżeli pozew wniesiony został w terminie jednego roku od dnia, o którym mowa w ust. 1. Przedawnienie następuje w każdym razie po upływie sześciu lat od dnia, o którym mowa w ust. 1.”,
- 33) po art. 39 wstawia się nowy dział „Dział IIIa. Czasowe zajęcie” oraz nowe art. 39a i 39b w brzmieniu:
„Art. 39a. 1. W przypadkach siły wyższej lub na głęej potrzeby prezydium powiatowej rady narodowej może w drodze orzeczenia zezwolić na czasowe zajęcie cudzej nieruchomości. Gdyby potrzeba okazała się tak dalece pilna, iż nie byłoby możliwości wystąpienia o zezwolenie do prezydium powiatowej rady narodowej, zezwolenia może udzielić prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej lub właściwy komendant Milicji Obywatelskiej z zastrzeżeniem niezwłocznego zawiadomienia prezydium powiatowej rady narodowej, które w drodze orzeczenia udzielone już zezwolenie utrzyma w mocy lub uchyli.
2. Prezydium powiatowej rady narodowej może zezwolić na czasowe zajęcie nieruchomości, stanowiącej własność osoby, nie będącej wykonawcą narodo-

wych planów gospodarczych, jeżeli zajęcie konieczne jest dla realizacji narodowych planów gospodarczych.

3. Przepisy ust. 1 i 2 nie mają zastosowania do budynków i tej części nieruchomości, która jest niezbędna do korzystania z budynków. Na podstawie ust. 1 lub 2 nieruchomości nie może być zajęta dla wzniesienia trwałych budowli.

4. Prezydium powiatowej rady narodowej w ciągu czternastu dni od dnia zajęcia określi w drodze orzeczenia wysokość odszkodowania za zasiewy, uprawy lub plony, które będzie wypłacone w ciągu trzydziestu dni lub — w razie istnienia przeszkód prawnych — złożone w tym terminie do depozytu sądowego; w przypadku niezachowania tego terminu prezydium powiatowej rady narodowej na wniosek strony uchyli czasowe zajęcie.

5. Od orzeczenia prezydium powiatowej rady narodowej w sprawie czasowego zajęcia lub ustalenia odszkodowania strona ma prawo wnieść odwołanie do prezydium wojewódzkiej rady narodowej, której orzeczenie jest ostateczne.

6. Co do sposobu ustalenia i wypłaty odszkodowania stosuje się odpowiednio zasady dekretu, dotyczącego odszkodowania za zniszczenie zasiewów, upraw lub plonów. Oszacowania szkód, nie przewidzianych w obowiązujących normach szacunkowych, dokonywa się przy udziale rzeczoznawców. W przypadkach, przewidzianych w ust. 2, właścicielowi należy się również odszkodowanie za pozbawienie go korzystania z nieruchomości. Wysokość tego odszkodowania określi prezydium powiatowej rady narodowej na podstawie opinii rzeczoznawców po ustaniu czasowego zajęcia. W tym samym czasie ustalone będzie odszkodowanie za szkody, nie objęte orzeczeniem, o którym mowa w ust. 4.

7. Czasowe zajęcie, o którym mowa w ust. 1 i 2, ustaje z mocy samego prawa po upływie sześciu miesięcy od daty zajęcia.

Art. 39b. Do czasowego zajmowania nieruchomości dla potrzeb zakładu górniczego oraz do niezwłocznego zajmowania nieruchomości, potrzebnych w związku z ruchem zakładu górniczego, stosuje się przepisy prawa górniczego."

34) dotychczasowy art. 40 oznacza się jako art. 40a, przed tym artykułem zaś umieszcza się nowy artykuł — jako art/40 — w brzmieniu:

„Art. 40. 1. Kto przed uzyskaniem podlegającego wykonaniu orzeczenia wywłaszczeniowego albo bez zezwolenia właściwej władzy, wydanego w trybie określonym w dekrete, obejmuje w posiadanie cudzą nieruchomość w całości lub części albo też w inny sposób narusza cudze prawo własności nieruchomości — podlega karze aresztu do lat dwóch.

2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie — podlega karze aresztu do sześciu miesięcy lub grzywny do 5.000 zł."

Art. 2. Tracą moc wszystkie przepisy dotychczasowe w sprawach, dotyczących wywłaszczenia nieruchomości, a w szczególności rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. — Prawo o postępowaniu wywłaszczeniowym (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 86, poz. 776 i z 1939 r. Nr 31, poz. 205).

Art. 3. Pozostają w mocy:

1) dekret z dnia 28 listopada 1945 r. o przejęciu niektórych nieruchomości ziemskich na cele reformy rolnej i osadnictwa (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 321),

2) dekret z dnia 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 339) oraz

3) dekret z dnia 16 sierpnia 1949 r. o wymianie gruntów (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 367).

Art. 4. Postępowanie wywłaszczeniowe, będące w toku w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, a wszczęte na podstawie dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 197 i Nr 55, poz. 438), będzie nadal prowadzone zgodnie z przepisami niniejszej ustawy z tym, że:

- 1) przepisy art. 13 dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. stosuje się w brzmieniu dotychczasowym oraz nie stosuje się przepisów art. 14 ust. 5 tego dekretu,
- 2) zwolnienie od podatku dochodowego, przewidziane we wprowadzonym obecnie art. 9b dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r., stosuje się do przychodów właścicieli nieruchomości z tytułu ceny sprzedaży lub odszkodowania, ustalonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a do tego dnia nie wypłaconych,
- 3) ulegają umorzeniu nie uiszczone należności z tytułu podatku od nabycia praw majątkowych, które nastąpiło przed wejściem w życie niniejszej ustawy,
- 4) gdy w postępowaniu, zakończonym przed wejściem w życie niniejszej ustawy, uczestniczyła jako właściciel wywłaszczonej nieruchomości osoba, nie wpisana do księgi wieczystej lub nie legitymująca się dokumentami złożonymi w zbiorze dokumentów jako właściciel — odszkodowanie zostanie wypłacone dopiero po upływie czternastu dni od zawiadomienia o treści orzeczenia o odszkodowaniu osoby, ujawnionej w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów; przepis art. 14 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 5. 1. Postępowanie wywłaszczeniowe, prowadzone na innych zasadach, niż przewidziane w dekrete z dnia 26 kwietnia 1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 197 i Nr 55, poz. 438) i w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy nie zakończone ostatecznym orzeczeniem o wywłaszczeniu zostaje wstrzymane do czasu przedłożenia przez wnioskodawcę zezwolenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, określonego w art. 5 powołanego dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r.

2. Po złożeniu wymienionego w ust. 1 zezwolenia postępowanie będzie prowadzone dalej na zasadach, przewidzianych w powołanym w ust. 1 dekrete z dnia 26 kwietnia 1949 r., zarówno co do orzeczenia o wywłaszczeniu jak i co do wysokości, trybu ustalenia i sposobu wypłaty odszkodowania.

3. W razie nieprzedłożenia zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, w ciągu sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, na wniosek właściciela nieruchomości postępowanie zostanie umorzone.

Art. 6. Postępowanie wywłaszczeniowe, prowadzone na podstawie dekretu z dnia 7 kwietnia 1948 r. o wywłaszczeniu majątków zajętych na cele użyteczności publicznej w okresie wojny 1939 — 1945 r. (Dz. U. R. P. z 1948 r. Nr 20, poz. 138 i z 1949 r. Nr 65, poz. 527) lub na podstawie art. 55 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 86, poz. 776 i z 1939 r. Nr 31, poz.

205), będzie prowadzone dalej na tej samej podstawie aż do wydania ostatecznego orzeczenia o wywłaszczeniu z tym, że odwołania będą rozpatrywane przez odwoławcze komisje wywłaszczeniowe. Przepis art. 8 stosuje się odpowiednio.

Art. 7. 1. Nie zakończone ostatecznie postępowanie z wniosku o ustalenie odszkodowania w sprawach, wymienionych w art. 5 i 6, będzie prowadzone dalej na zasadach dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. (Dz.U. R. P. Nr 27, poz. 197 i Nr 55, poz. 438) zarówno co do wysokości i trybu ustalenia odszkodowania, jak i co do sposobu wypłaty odszkodowania.

2. Postępowanie sądowe w sprawach o ustalenie odszkodowania, nie zakończone prawomocnie, zostaje zniesione. Akta spraw sądy przekazują z urzędu właściwym odwoławczym komisjom wywłaszczeniowym.

Art. 8. Sprawy, toczące się na skutek odwołań od orzeczeń prezydiów wojewódzkich rad narodowych, zapadłych w postępowaniu z dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 197 i Nr 55, poz. 438), przejmą odwoławcze komisje wywłaszczeniowe. Czynności, dokonane w dotychczasowym postępowaniu odwoławczym, pozostają w mocy.

Art. 9. Terminy przedawnienia roszczeń odszkodowawczych w sprawach, w których orzeczenie o wywłaszczeniu zostało wydane ostatecznie w toku instancji lub uprawomocniło się przed wejściem w życie niniejszej ustawy — zaczynają biec od daty wejścia w życie tej ustawy. Jeżeli w powyższych sprawach przedawnienie — stosownie do przepisów dotychczasowych — nastąpiło we wcześniejszym terminie, przedawnienie następuje w terminie, obliczonym według przepisów dotychczasowych.

Art. 10. 1. Po zgłoszeniu wniosku o wywłaszczenie na podstawie dekretu z dnia 7 kwietnia 1948 r. (Dz. U. R. P. z 1948 r. Nr 20, poz. 138, z 1949 r. Nr 65, poz. 527) ustaje obowiązek wnioskodawcy uiszczenia

świadczeń umownych za korzystanie z nieruchomości. Świadczenia uiszczone nie podlegają zwrotowi.

2. Jeżeli w wyniku postępowania nie zostanie wydane orzeczenie o wywłaszczeniu, wnioskodawca obowiązany jest do uiszczenia zaległych świadczeń.

Art. 11. Przepisy art. 4 pkt 2 i 3 niniejszej ustawy mają odpowiednie zastosowanie do należności, przypadających na podstawie przepisów dekretu z dnia 7 kwietnia 1948 r. (Dz. U. R. P. z 1948 r. Nr 20, poz. 138 i z 1949 r. Nr 65, poz. 527) oraz przepisów art. 55 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 86, poz. 776 i z 1939 r. Nr 31, poz. 205).

Art. 12. Upoważnia się Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej w drodze obwieszczenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych z uwzględnieniem zmian, wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu i z zastosowaniem ciągłej numeracji działów, rozdziałów, artykułów, ustępów i punktów.

Art. 13. Wykonanie ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz wszystkim ministrom.

Art. 14. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego: w z. *E. Szyr*